

СТ А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Елена Симеонова;**
УНСС, Катедра „Политология“;
Научна специалност 3.3 „Политически науки“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по *Политически науки* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Мирела Владова Владимирова-Димитрова**
Тема на дисертационния труд: *Концепцията Сръбски свят – политико-идеологически
рефлексии върху Западните Балкани (на примера на Босна и Херцеговина
и Черна гора)*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1829/25.06.2025 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантката се е обучавала по докторска програма към катедра „Политология“ на УНСС по научна специалност „Политология“, съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №986/12.04.2022 г. Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 2022-2025 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Структура, обем. Представеният за становище дисертационен труд е разработен в класическия структурен модел от **увод, три глави, заключение**, допълнени от списък на използваната литература и 5 приложения. В съдържателен план структурата съответства на темата и поставените изследователски цели. Дисертационният труд е в общ обем от 311 страници, от които 240 стр. основен текст, 60 стр. приложения и 11 стр. източници.

Актуалност на темата. Дисертационният труд е посветен на актуален и труден за научно изследване и анализ изследователски проблем. Сръбският национализъм е сред основните причини за военните конфликти в бивша Югославия през 90-те години на ХХ век и в последвалите 30 години продължава да бъде основен фактор при определяне на геополитическите ориентации на страните от Западните Балкани. Идеологическите двигатели на политическия процес, и особено национализмът, поради трудно уловимата му природа и съответно трудно уловимите ефекти и трудно доказуемите каузални връзки, са по условие тежки за научно изследване и, в този смисъл, предизвикателството пред докторанта е голямо.

Основните елементи на изследването: цел, задачи, обект, предмет и основна теза, са коректно зададени и логически взаимообвързани така че да създадат необходимата здрава основа на изследователските дирения на докторантката. Поставените общо пет *изследователски задачи* са старателно и последователно изпълнени, а с това е постигната и основаната цел на дисертацията: анализ на политико-идеологическите рефлексии на концепцията „Сръбски свят“ върху страните то Западните Балкани. Грите **работни хипотези** са на практика смислово обвързани и биха могли да бъдат синтезирани в една основна (теза), а именно – сръбският национален идеал остава непроменен пред вековете и концепцията „Сръбски свят“ е съвременното му измерение, което генерира определени рискове за съседите, защото съдържа националистически и реваншистки идеи, предоставящи агресивни и асимилационни политики.

Използвана научна литература. Използваната литература включва достатъчно на брой и относително актуални източници – общо 215 на брой, сред които – монографии, студии, статии и различни електронни ресурси на български, сръбски, хърватски и английски език. В Увода е представен обзор на научните измерения на темата, в който дисертантката демонстрира добро познаване, както на теоретичната литература, така и на текущите научни и политически дискусии в специализирани издания и в периодичния печат.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

На вниманието на научното жури е представен един добър и завършен дисертационен труд. В методологически план изследването комбинира количествени и качествени методи, основните от които са сравнителен анализ, контент анализ и дълбочинни интервюта. Избраните методи са релевантни на изследователските дирения и са приложени методически коректно.

Първата глава („*Теоретични и исторически предпоставки за зараждането на сръбския национализъм*“), е структурирана в три параграфа и в нея се решават първата и частично втората от формулираните в увода изследователски задачи. В първия параграф се изясняват понятията „идеология“ и „национализъм“ чрез изчерпателен исторически обзор, в който национализмът е разгледан като идеология и като политика. Вторият параграф е посветен на *анализ на „Начертанието“*, с фокус върху теоретичния инструментариум на сръбския национализъм. Главата завършва с любопитно открояване на „специфични характеристики в народопсихологията на сръбския народ“ и макар някои да са твърде високопарни, като цяло са добър преход към следващата глава.

Втора глава („*Концепцията „Сръбски свят“ – основни идеи и цели*“) е с отчетлив приносен характер, който се изразява в съдържателното реконструиране на концепцията „Сръбски свят“ и сравнителният анализ с концепцията „Руски свят“. Моделът за анализ на партийните програми (параграф 2.3) е оригинален и има убедителна обяснителна сила.

Трета глава („Основни политико-идеологически рефлексии на концепцията „Сръбски свят“ в Черна гора, Република Сръбска и Сърбия“), чрез серия дълбочинни интервюта с експерти, постига изпълнението на петата изследователска задача – анализ на механизмите на прилагане и ефекта от концепцията по отношение на бъдещето развитие на политическите обекти. Тази глава е също с подчертано приносен характер.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

С уговорката, че е трудно да бъдат постановени категорични граници между научно-теоретичните и практико-приложните измерения на направените приноси, като безспорни приноси на дисертационното изследване убедително откроявам следните:

- (1) съдържателно реконструиране на концепцията „Сръбски свят“ с обобщаване и открояване на основните ѝ идеи, цели и насоки за развитие;
- (2) критичен сравнителен анализ на концепциите „Руски свят“ и „Сръбски свят“;
- (3) моделът за анализ и оценка на партийните програми, насочен към идентифициране на „присъствието/отсъствието“ на идеите на концепцията „Сръбски свят“ в тях;
- (4) идентифициране и описание на основните политико-идеологически рефлексии на концепцията „Сръбски свят“ върху политиката на Република Сръбска и Черна гора.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Налице са три самостоятелни публикации, посветени на ключови съдържателни елементи от дисертационното изследване. Две от тях са публично апробирани на научни конференции, а една от публикациите е в специализирано научно списание.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и дава цялостна и обективна представа за идеите му.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки и въпроси, тъй като, след вътрешното обсъждане на дисертационния труд в катедрата, дисертантката е отразила основните бележки, отправени от колегията. Убедено препоръчвам дисертационният труд да бъде публикуван като монография.

Заклучение

Дисертационният труд на Мирела Владимирова-Димитрова отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за неговото приложение и Условието и реда за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в УНСС. Това ми дава основания да предложа на уважаемите членове на научното жури да вземе положително решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Мирела Владимирова-Димитрова по професионално направление 3.3 „Политология“.

18. 08. 2025 г./ гр. София

Подпис:

OPINION

From: **assoc. prof. Elena Simeonova, PhD;**
UNWE, Political Science Department
Research Specialty 3.3 „Political Science“

Subject: Dissertation for the Ward of degree “Doctor” in Political Science at UNWE

Author of the dissertation: **Mirela Vladimirova Dimitrova**
Theme of the dissertation: *The Serbian World Concept – Political and Ideological Reflections in the Western Balkans (a Case Study of Bosnia, Herzegovina and Montenegro)*

Reason for submitting the opinion: participating as a member of the scientific jury for the defense of the dissertation according to the Order №1829/25.06.2025 r. of the Rector of the UNWE

1. Information about the dissertant

The dissertant has been studying at the doctoral program at the Department of Political Science of the UNWE in the scientific specialty of Political Science according to the Order of the Deputy Rector of the UNWE. The training was carried out in full-time form in the period 2022-2025.

2. General characteristics of the submitted dissertation

Structure and volume. The dissertation submitted for opinion is developed in the classical structural model of an introduction, three chapters, a conclusion, supplemented by a list of references and 5 appendices. In terms of content, the structure corresponds to the topic and the research objectives set. The dissertation has a total volume of 311 pages, of which 240 pages are main text, 60 pages are appendices and 11 pages are sources.

Relevance of the topic: The dissertation is dedicated to a current and difficult to scientifically study and analyze research problem. Serbian nationalism is among the main causes of the military conflicts in the former Yugoslavia in the 1990s and in the following 30 years continues to be a major factor in the geopolitical orientations of the countries of the Western Balkans. The ideological drivers of the political process, and especially nationalism, due to its elusive nature and, accordingly, its elusive effects and difficult-to-prove causal relationships, are inherently difficult for scientific research and, in this sense, the challenge facing the doctoral student is great.

The main elements of the research: goal, research tasks, object, subject, and main thesis, are correctly set and logically interconnected so as to create the necessary solid foundation for

the doctoral student's research endeavors. The five research tasks set were diligently and consistently implemented, and thus the underlying goal was achieved: an analysis of the political-ideological reflections of the concept of the "Serbian World" on the countries of the Western Balkans. The three working hypotheses are practically semantically linked and could be synthesized into one main (thesis), namely - the Serbian national ideal remains unchanged over the centuries and the concept of the "Serbian World" is its contemporary dimension, which generates certain risks for neighbors because it contains nationalist and revanchist ideas, presupposing aggressive and assimilation policies.

Referenced scientific literature. The bibliography used includes a sufficient number of relatively up-to-date sources – 215 sources, including monographs, studies, articles and various electronic resources in Bulgarian, Serbian, Croatian and English. The Introduction presents an overview of the scientific dimensions of the topic, in which the doctoral candidate demonstrates good knowledge of both the theoretical literature and current scientific and political discussions in specialized publications and periodicals.

3. Evaluation of the scientific and applied results obtained

A good and complete dissertation has been presented to the attention of the scientific jury. In methodological terms, the study combines quantitative and qualitative methods, the main ones being comparative analysis, content analysis and in-depth interviews. The selected methods are relevant to the research questions and have been applied methodologically correctly.

The first chapter (“Theoretical and Historical Preconditions for the Emergence of Serbian Nationalism”) is organized into three sections and addresses the first, as well as partially the second, of the research objectives outlined in the introduction. The opening section clarifies the concepts of “ideology” and “nationalism” through a comprehensive historical survey, wherein nationalism is examined both as an ideology and as a political practice. The second section is devoted to an analysis of the “Načertanije,” with particular emphasis on the theoretical framework of Serbian nationalism. The chapter concludes with a noteworthy delineation of the “specific characteristics within the national psychology of the Serbian people,” which, although at times somewhat rhetorical, nonetheless constitute an effective transition to the subsequent chapter.

The second chapter (“The Concept of the ‘Serbian World’ – Main Ideas and Objectives”) is of a distinctly contributory nature, expressed through the substantive reconstruction of the ‘Serbian World’ concept and its comparative analysis with the ‘Russian World’ concept. The analytical model applied to party programs (Paragraph 2.3) is original and demonstrates strong explanatory value.

The third chapter (“Major Political and Ideological Reflections of the ‘Serbian World’ Concept in Montenegro, Republika Srpska, and Serbia”) employs a series of in-depth expert interviews to accomplish the fourth research objective—an analysis of the mechanisms of implementation and the effects of the concept with regard to the future development of the political entities under consideration. This chapter, too, is of a distinctly contributory nature.

4. Evaluation of the scientific and applied contributions

With the caveat that it is difficult to draw definitive boundaries between the theoretical-scientific and the practical-applied dimensions of the contributions made, the indisputable contributions of the dissertation can be convincingly outlined as follows:

(1) a substantive reconstruction of the ‘Serbian World’ concept, with a synthesis and delineation of its main ideas, objectives, and directions of development;

(2) a critical comparative analysis of the concepts of the ‘Russian World’ and the ‘Serbian World’;

(3) the development of a model for the analysis and assessment of party programs, aimed at identifying the “presence/absence” of the ideas of the ‘Serbian World’ concept therein;

(4) the identification and description of the main political and ideological reflections of the ‘Serbian World’ concept on the policies of Republika Srpska and Montenegro.

5. Evaluation of the dissertation publications

There are three independent publications dedicated to key substantive elements of the dissertation research. Two of these have been publicly presented at academic conferences, while one publication appears in a specialized scholarly journal.

6. Evaluation of the abstract

The abstract accurately reflects the content of the dissertation and provides a comprehensive and objective overview of its ideas.

7. Critical comments, recommendations and questions

I have no critical remarks or questions, as, following the internal discussion of the dissertation within the department, the candidate has addressed the main comments raised by the committee. I confidently recommend that the dissertation be published as a monograph.

Conclusion

The dissertation of Mirela Vladimirova-Dimitrova complies with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria, the regulations for its implementation, and the Conditions and Procedures for Obtaining the Educational and Scientific Degree of ‘Doctor’ at the University of National and World Economy (UNWE). This provides me with grounds to propose to the esteemed members of the scientific jury to make a positive decision on awarding the educational and scientific degree of ‘Doctor’ to Mirela Vladimirova-Dimitrova in the professional field 3.3 ‘Political Science’.

18. 08. 2025 г./ Sofia

Signed :